

Metodika

Blok 3

Moderní společnost ve válce

LEKCE

11

Svět ve válce

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

v této lekci nejsou

KLÍČOVÁ SLOVA

druhá světová válka /
příčiny a důsledky /
mocnosti „Osy“ /
„Spojenci“

Anotace lekce

Lekce je zaměřena na srovnání úryvku textů dvou historiků druhé světové války ohledně významu pomoci, kterou poskytli Sovětskému svazu tzv. západní spojenci. Oba historikové docházejí k protikladným závěrům. Na konci lekce zkoušejí žáci vystavět vlastní odpověď na badatelskou otázku pomocí historických argumentů.

Badatelská otázka

Kdo měl větší podíl na porážce nacistického Německa?

Vzdělávací cíle

Obsah

- Žáci rozliší dva soupeřící spojenecké bloky ve druhé světové válce a vyjmenují, které státy proti sobě bojovaly.
- Žáci rozliší vítězné a poražené státy ve druhé světové válce.

Historické myšlení: Vztah k minulosti

- Žáci se zamýšlejí nad různými výklady a hodnoceními jedné historické události.
- Žáci hodnotí a třídí protikladné historické argumenty.
- Žáci reflektují, že každé pojednání o minulosti obsahuje skryté či otevřené hodnocení.

Badatelské dovednosti

- Porovnáváme a třídíme zdroje.
- Sestavujeme podloženou odpověď.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

D-9-7-01 / na příkladech demonstruje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky

Poznámka: lekce vychází z cvičení HistoryLabu – [Proč nevyhráli válku?](#)

Zdroje

Zdroj 1

Upravený úryvek z textu (Richard Vinen: *Evropa dvacátého století*, Praha 2007)

název

komentář

Text pochází z knihy britského historika Richarda Vinena *Evropa dvacátého století*, která vyšla v roce 2000, českého překladu se dočkala v roce 2007. Kniha je příkladem historické syntézy. Historik Vinen zdůrazňuje objem pomoci tzv. západních spojenců a snaží se podpořit význam intervence tzv. západních spojenců během druhé světové války. Autor dokonce dochází k výrazně spekulativnímu závěru, že západní spojenci by válku vyhráli i bez Sovětského svazu v důsledku velkého potenciálu armády USA a vynálezu atomové bomby.

Zdroj 2

Upravený úryvek z textu (Norman Davies: *Evropa ve válce 1939–1945: žádné jednoduché vítězství*, Praha 2007)

název

komentář

Historik Norman Davies ve své knize, která v češtině vyšla v roce 2007, polemizuje s tzv. „spojeneckou interpretací“ druhé světové války, podle které byla tato válka bojem „Dobra se Zlem“. Autor interpretuje válku jako střet dvou totalitních režimů, které byly stejně odsouzeníhodné. Ani západní velmoci se podle něho nevyhnuly násilí a zločinům. Zajímavé je, že se oba autoři pouštějí do spekulativního uvažování „co by kdyby“, které je obvykle historiky považováno za historické tabu. Učitel na to může upozornit, a zavést případně debatu. Úryvky jsou typickým příkladem toho, jak zdánlivě objektivní či neutrální historické syntézy ve skutečnosti reagují na veřejnou debatu a soudobý diskurz s jasnou politickou intencí buď subverzivního charakteru (vyvrátit „mýtus vítězů“), či podporující stávající narativ (potvrdit „význam pomoci demokratických států“).

Návrh postupu

Fáze

Popis

Učitel

Žák

Komentáře

Fáze 1 5 minut

evokace pomocí
grafického prvku

- Promítne grafický prvek (státy válčící ve druhé světové válce). Rychlá evokace (Co obrázek zobrazuje? Jakou událost?)

- Zkoumá grafický prvek. Snaží se odhalit, co prvek zobrazuje. Odpovídá spontánně.

- Smyslem tohoto kroku je evokace pomocí grafického prvku, se kterým budou žáci pracovat později.

Fáze 2 10 minut

čtení úvodního
textu „Než
začneme“
a analýza
grafického prvku

- Zadává žákům úkol přečíst si text a vyhodnocuje odpovědi.
- Znovu zdůrazní badatelskou otázku a doplní kontext.

- Čte text.
- Kroužkuje odpovědi.

- Lekce předpokládá seznámení žáků se základní faktografií druhé světové války.
- Úvodní text má shrnout klíčové informace, zvláště složení soupeřících aliancí a výsledek války.
- Důraz je kladen také na fakt, že výklady jedné historické události se mohou lišit.

Fáze 3 10–15 minut

práce se zdroji
1–2

- Vysvětlí žákům zadání (přečíst texty a doplnit tabulku).
- V případě potřeby poskytuje pomoc.

- Každý samostatně pracuje se zdroji a odpovídá do pracovního listu.

- Smyslem tabulky je primárně ověřit a prohloubit porozumění textům s důrazem na čtenářskou gramotnost.
- Učitel může žáky zaměřit na titulky za jmény, které pomáhají žákům tím, že shrnují „názor historika“.
- Žáci nemají dostatek informací, aby mohli hodnotit relevantně (třetí sloupec). Zde se jedná spíše o ověření porozumění argumentu či práci s prekoncepty.
- Správné výsledky:
V(inen), D(avies), V, V, D, D
NE, ANO, NE, ANO, ANO

Fáze 4 10–15 minut

závěrečná
odpověď

- Zopakuje badatelskou otázku a vysvětlí žákům zadání: „Vyberete si variantu A–C a doplníte argumenty, se kterými jste pracovali v tabulce. Nezapomeňte, že nemusí existovat jedna správná odpověď.“

- Žáci samostatně či ve dvojicích odpovídají do pracovního listu.

- Žáci si mohou vybrat, které schéma vyplní. Učitel může žákům připomenout, že v tabulce hodnotili platnost argumentů.
- Učitel může případně zadat práci na závěrečné odpovědi dvojici žáků.
- Badatelská otázka je záměrně formulována vylučovacím způsobem, který může být problematický.
- Žáci se mohou přiklonit k variantě A–B (pro či proti) anebo zvolit složitější třetí variantu C, která zvažuje argumenty z obou stran a vlastně odmítá původní dichotomii otázky.

Kritéria hodnocení

Základní úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žák vybere variantu A či B a využije alespoň jeden relevantní argument a doplní své shrnutí.

Příklady odpovědí

Sovětský svaz by vyhrál i bez pomoci západních spojenců, protože...

—
Jeden argument: Protože získal převahu předtím, než přišla pomoc Spojenců.

—
Shrnul bych to takto: Myslím si, že Sovětský svaz měl větší podíl na porážce Německa.

Střední úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žák vybere variantu A či B a využije alespoň dva relevantní argumenty a doplní své shrnutí.

Příklady odpovědí

Sovětský svaz by bez pomoci západních spojenců nikdy nevyhrál, protože...

—
Jeden argument: Protože by nedokázal čelit německému letectvu.

—
Druhý argument: Protože západní spojenci poskytli Sovětskému svazu velkou pomoc, bez které by nikdy nacisty neporazil.

—
Shrnul bych to takto: Myslím si, že západní spojenci měli větší podíl na porážce nacistického Německa.

Pokročilá úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žák vybere variantu C, doloží dvěma relevantními protikladnými argumenty, a případně zdůrazní, že nemá dostatek informací či že informace z textů jsou příliš jednostranné, a tudíž odpověď může být složitější.

Příklady odpovědí

Podle mého názoru na otázku nejde takto jednoznačně odpovědět, protože...

—
Na jednu stranu: Západní spojenci poskytli Sovětskému svazu velkou pomoc.

—
Na druhou stranu: Sovětský svaz odrazil hlavní útok Německa ještě předtím, než pomoc přišla.

—
Shrnul bych to takto: Potřeboval bych ještě další informace, abych mohl na otázku odpovědět. Není to jednoznačné a oba texty jsou příliš jednostranně zaměřené. Myslím, že to bude složitější.

Doporučená literatura

KENNEDY, P.

Vzestup a pád velmocí.

Praha, 1996.

KERSHAW, I.

Do pekel a zpět: Evropa 1914–1949.

Praha, 2017.

Metodika

Blok 3 / Moderní společnost ve válce

Lekce 11

Svět ve válce

Autor lekce (metodický a pracovní list):

Jiří Karen

Grafická úprava:

Hedvika Vilinger Člupná

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](#)

[Uveďte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.](#)

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky